

УДК 347.441

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.38.204140>

Н. Ю. Філатова, канд. юрид. наук, асистент
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра цивільного права № 1
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна
e-mail: filatovaukraine@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4243-3990

О. О. Логойко, студентка
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна
e-mail: logoyko23@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКЛАДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОГОВОРІВ В УКРАЇНІ І НІМЕЧЧИНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Досліджено правові питання, пов'язані з договорами, які укладаються за допомогою мережі «Інтернет». Зокрема, проаналізовано види електронних договорів, а також механізми їх правового регулювання в Німеччині та Україні. Зроблено порівняльний аналіз особливостей укладення електронних договорів в Україні та Німеччині, а саме питань, що стосуються електронного підпису (електронного цифрового підпису), сертифікуючих центрів (засвідчувальних органів). Досліджено види форм правочинів і види підписів передбачені українським законодавством.

Ключові слова: електронний договір, електронний цифровий підпис, електронна комерція, сертифікуючий центр, засвідчувальний орган.

Постановка проблеми. Сучасний етап становлення системи права країн світу характеризується різними перетвореннями. Застосування інноваційних засобів комунікації, а саме глобальної мережі Інтернет, сприяло появі нової сфери правовідносин, які пов'язані з обміном даних за допомогою різних засобів електронної комунікації. У зв'язку з цим актуальними є правові аспекти договорів, які укладаються в електронному вигляді. Електронні договори охоплюють широке коло правочинів щодо продажу або придбання товарів і послуг компаніями, приватними домогосподарствами або приватними особами через Інтернет.

Доцільно розглянути позитивний зарубіжний досвід правового регулювання цієї сфери правовідносин. Проаналізуємо досвід Німеччини, так як це одна з перших країн, де стали розповсюдженими електронні договори і електронна торгівля в цілому. Німецьке цивільне право є зразком для розвитку українського цивільного права, а сучасні реформи цивільного права в Україні багато в чому спираються на досвід німецького права. Крім того, Німеччина стала однією з перших держав у Європі і другою в світі, де прийнятий Закон про електронний підпис.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доречно наголосити, що окремі питання у сфері електронних договорів у тій чи іншій мірі розглянуті в працях таких учених, як: В. П. Писаренко, В. В. Маньога, А. В. Шумило, А.В. Чучковська. Крім того в Україні було прийнято низку законодавчих актів, що регулюють порушене питання, зокрема, Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р., Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р. Серед зарубіжних джерел важливо виокремити Німецьке Цивільне Уложення та Закон «Про цифровий підпис».

Метою статті є дослідження теоретичних і практичних питань, здійснення порівняльного аналізу правового регулювання електронних договорів в Україні та Німеччині.

Виклад основного матеріалу. Електронна торгівля в Німеччині сьогодні набула значного обсягу. Чим більше зростає валовий дохід країни, тим більше зростає оборот дистанційних продажів. Станом на 2019 рік у Німеччині, частка продажів через Інтернет становила 16 % від загального обсягу роздрібної торгівлі [1]. Сьогодні, враховуючи соціально-економічну ситуацію, цей показник значно більший.

У Федеративній Республіці Німеччина 21 грудня 2001 року набрав чинності закон, який регулює правові аспекти операцій, що здійснюються в електронному вигляді, який спростив процедуру отримання згоди з боку користувачів. Крім того, інтернет-продавці отримали можливість таким чином підвищити свою правову безпеку. Після прийняття цього закону в Німеччині, як і в усій Європі, підтвердження щодо укладення договору відправляється електронною поштою або натисканням кнопки прямо на сайті. Новий закон передбачив більш досконалі механізми захисту прав споживач, такі як обмеження часу зберігання інформації про них і її використання [2, с. 29].

Того ж року було внесено суттєві зміни до Німецького цивільного уложення (далі – НЦУ) в частині регулювання видів форм правочинів і видів підписів [3]. Так, у НЦУ з'явилася окрема стаття, присвячена електронній формі правочину – ст. 126а, а тому фактично електронна форма була визнана в Німеччині окремим різновидом форми правочину. Водночас передбачалося, що електронна форма може бути прирівняна до письмової форми правочину, але лише в тому разі, коли правочин підписано з використанням спеціального виду підпису – електронного цифрового підпису. В інших випадках правочин не буде вважатися вчиненим у письмовій формі. Проте це не свідчитиме про його недійсність, адже за загальним правилом, при вчиненні правочинів сторони мають свободу вибору форми такого правочину. Лише в окремих випадках німецьке законодавство ставить дійсність правочину в залежність від того, чи вчинено його в письмовій формі. Зокрема, це стосується брокерських договорів (ст. 484 НЦУ), договорів споживчого кредиту (ст. 492 НЦУ), договорів поруки (ст. 766 НЦУ) та деяких інших [3].

Крім цього, певні зміни були внесені до ст. 127 НЦУ, якою регулюється порядок вибору виду форми правочину його сторонами, якщо законом не вимагається вчинення правочину в якійсь певній формі. Зокрема, що стосується випадків вибору сторонами письмової форми правочину, то при вчиненні одностороннього правочину ця форма вважається дотриманою, якщо повідомлення, що містить умови правочину, надіслане за допомогою інформаційно-телекомунікаційної системи. При вчиненні двостороннього правочину (тобто, договору), письмова форма вважається дотриманою за умови обміну сторонами повідомленнями за допомогою інформаційно-телекомунікаційної системи. Що ж стосується випадків, коли сторони обирають електронну форму правочину, то при вчиненні одностороннього правочину достатнім вважається використання будь-якого електронного підпису, а не лише електронного цифрового підпису. Якщо ж мова йде про двосторонній правочин, тобто, договір, то для того, щоб він уважався укладеним в електронній формі, оферта і акцепт повинні бути підписані з використанням будь-якого виду електронного підпису [3].

Таким чином, німецьке законодавство запроваджує достатньо чітке і зважене регулювання відносин, пов'язаних з учиненням правочинів з використанням новітніх засобів комунікації. З одного боку, воно надає сторонам таких правочинів свободу вибору форми вчинення правочинів і способу їх підписання. З іншого ж боку, для окремих видів договорів німецьке законодавство встановлює достатньо високі формальні вимоги, вимагаючи, щоб такі договори були вчинені лише в письмовій формі. Проте і в цих випадках не виключається можливість укладення таких договорів за допомогою електронних засобів комунікації: сторони мають на це право, але при цьому вони повинні застосувати лише певний вид підпису – електронний цифровий підпис.

Розглянемо правові аспекти цифрового підпису в Німеччині. В Німецькому законодавстві це питання вперше врегулював Закон «Про цифровий підпис». Цей закон визначив вимоги до електронного цифрового підпису, постачальників послуг із сертифікації, а також для органів тестування та підтвердження, які перевіряють відповідність і виконання цих вимог [4].

Відповідно до визначення, наданого в § 2 Закону «Про цифровий підпис», електронний підпис – це «дані в електронній формі, які приєднані або логічно пов'язані з іншими електронними даними та використовуються для ідентифікації підпису, що виданий сертифікуючим центром або державною установою, відповідно до § 3, дозволяє визначити власника ключа підпису і справжність даних» [4]. Вводячи в оборот технологію цифрових підписів, уряд планував створити інфраструктуру сертифікуючих центрів, на які покладаються завдання функціонування технології цифрових підписів, тобто засвідчення особистості підписанта, створення пари ключів для підписантів (приватного і публічного ключа), засвідчення цілісності підписаного документа та інше.

Для підвищення безпеки і надійності електронних цифрових підписів у Німеччині передбачена сувора процедура ліцензування діяльності сертифікуючих центрів. Ліцензування проводиться урядовими службами. Сертифікуючий центр отримує ліцензію в разі доведеної здатності дотримання передбачених законом норм безпеки. Крім того, в подальшому державні органи регулярно проводять перевірки виконання сертифікуючим центром вимог безпеки. Якщо за результатами перевірки діяльність центру сертифікації перестане відповідати вимогам безпеки, а недоліки повністю не буде усунуто протягом встановленого урядом строку, то ліцензія скасовується.

Відповідно до абзацу 5 §4 Закону «Про цифровий підпис» уповноважений державний орган видає сертифікат для ключа підпису [4]. Отже, створюється ієрархія сертифікатів: державна установа своїм підписом засвідчує підпис сертифікуючого центру, а той своїм підписом підтверджує підписи користувачів.

У 2014 році Європейським Парламентом і Радою було прийнято Регламент № 910/2014 про електронну ідентифікацію і довірчі послуги для електронних правочинів у внутрішньому ринку. Положення цього Регламенту мають пряму дію і застосовуються без необхідності їх імплементації до законодавства держав-членів ЄС, в тому числі, і в Німеччині. Цим Регламентом внесено певні зміни до регулювання питань щодо підписання електронних правочинів і ідентифікації їх сторін, а також до термінології, яка застосовувалася в цій сфері. Зокрема, поняття «електронний цифровий підпис» було замінене на «кваліфікований електронний підпис», сертифікуючі центри почали іменуватися надавачами довірчих послуг тощо. Тому в Німеччині з метою приведення внутрішнього законодавства у відповідність до положень Регламенту були внесені певні зміни. Проте в цілому Регламент базується на німецькому підході до регулювання цих відносин: так, лише один вид підпису, а саме кваліфікований електронний підпис, визнається повним аналогом власноручного підпису, а послуги щодо створення таких підписів і надання підтримки в їх використанні надаються лише певними суб'єктами, яким таке право має бути надане відповідними контролюючими органами [5].

Таким чином, характерною рисою німецького законодавства, яке регулює порядок укладення і підписання електронних договорів, є те, що воно є водночас і достатньо ліберальним, надаючи широкі можливості для електронної торгівлі і не впроваджуючи законодавчих перепон для неї, і достатньо зваженим, вимагаючи, щоб окремі договори були укладені в письмовій формі або в електронній формі, але з обов'язковим використанням найбільш надійного виду електронного підпису – кваліфікованого електронного (цифрового) підпису. У такий спосіб забезпечується і стимулювання розвитку торгівлі, і попередження можливих зловживань на ринку, і необхідна безпека електронної комунікації та електронного документообігу. Тому практика здійснення електронних правочинів у Німеччині знаходиться на підйомі. Існує безліч правових норм, на які підприємцям необхідно звернути увагу, але ці положення стають все більш зрозумілими і простими.

Що стосується України, то в сучасних умовах нормативно-правове регулювання торгівлі в мережі Інтернет забезпечується низкою нормативно-правових актів, серед яких можемо виділити такі як Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003, Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017, які визначають поняття електронного документа та електронного документообігу, кваліфікованого електронного підпису, закріплюють світові тенденції щодо визнання юридичної сили електронного документа, права та обов'язки суб'єктів елект-

ронного документообігу, відповідальність тощо. Разом із тим ці відносини регулюються положеннями Закону України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 [6], який визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем та визначає права й обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про електронну комерцію» електронний договір – це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків та оформлена в електронній формі [6].

В сучасній правовій науці існують різні точки зору щодо форми електронних договорів. На думку західних вчених, електронна форма є окремою формою правочину, що яскраво проявилось на прикладі німецького законодавства. На думку вітчизняних науковців, зокрема, А. В. Чучковської, правочин, учинений з використанням електронних засобів зв'язку, є різновидом письмової форми [7, с. 8].

На законодавчому рівні це питання також вирішується неоднозначно. З одного боку, згідно зі ст. 207 ЦК правочин вважається вчиненим у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони, а також якщо він підписаний стороною. Виходячи з цього, не будь-який електронний правочин може бути вважатися таким, що вчинений у письмовій формі, а лише той, який підписаний усіма сторонами. З іншого ж боку, Закон України «Про електронну комерцію» доповнив частину другу статті 639 Цивільного кодексу України абзацом другим такого змісту: «Якщо сторони домовилися укласти договір за допомогою інформаційно-телекомунікаційних систем, він вважається укладеним у письмовій формі» [8]. Тобто, байдуже, чи підписаний договір сторонами, чи ні, – він у будь-якому випадку вважатиметься укладеним у письмовій формі.

Бачається, що враховуючи досвід зарубіжних країн (зокрема, німецький досвід), при вирішенні зазначеної законодавчої колізії слід виходити з того, що електронна форма не завжди може бути прирівняна до письмової форми. Для цього має виконуватися низка умов, однією з яких є наявність підпису сторін, що є підтвердженням волевиявлення сторони, а також засобом її ідентифікації. Тому хоча в ст. 205 ЦК України вираз «електронна форма» вказаний в дужках після виразу «письмова форма», це не означає, що електронна форма правочину може розглядатися як різновид чи еквівалент письмової форми. Про це зазначається і в міжнародних документах, зокрема, в ст. 9 Конвенції ООН про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах, яка встановлює низку вимог, за наявності яких електронне повідомлення може бути повністю прирівняне до письмового [9].

Таким чином, важливе значення при укладенні електронних договорів відіграє підпис. Поняття електронних підписів міститься в Законі України «Про електронні довірчі послуги». Так, відповідно до ст. 1 цього Закону електронний підпис – це електронні дані, які додаються підписантом до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис [10].

Закон називає декілька різновидів електронного підпису, а саме, удосконалений і кваліфікований електронний підписи. Так, кваліфікований електронний підпис – удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа. В свою чергу, удосконалений електронний підпис – електронний підпис, створений за результатом криптографічного перетворення електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис, з використанням засобу удосконаленого електронного підпису та особистого ключа, однозначно пов'язаного з підписувачем, і який дає змогу здійснити електронну ідентифікацію підписувача та виявити порушення цілісності електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис.

Тобто, з технологічної точки зору кваліфікований і удосконалений електронні підписи є електронними цифровими підписами. Використання кваліфікованих електронних підписів та печаток забезпечує високий рівень довіри до схем електронної іден-

тифікації. А використання удосконалених електронних підписів та печаток забезпечує середній рівень довіри до схем електронної ідентифікації [10].

Законодавство України визначило таких суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг, до яких відноситься і створення й використання удосконалених і кваліфікованих електронних підписів: користувачі; надавачі електронних довірчих послуг; органи з оцінки відповідності; засвідчувальний центр; центральний засвідчувальний орган; контролюючий орган. Міністерство цифрової трансформації України (Мінцифри) – головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері електронних довірчих послуг і виконує функції центрального засвідчувального органу. Функції та повноваження центрального засвідчувального органу визначено у статті 7 Закону України «Про електронні довірчі послуги», відповідно до якої Мінцифри здійснює визначені законом повноваження у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; надає адміністративну послугу шляхом внесення юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, які мають намір надавати електронні довірчі послуги, до Довірчого списку та інше [10].

Згідно з ч. 4 ст. 18 Закону України «Про електронні довірчі послуги» кваліфікований електронний підпис має таку саму юридичну силу, як і власноручний підпис, та має презумпцію його відповідності власноручному підпису. Кваліфікований електронний підпис володіє всіма основними властивостями власноручного підпису, зокрема:

- засвідчує те, що отриманий документ надійшов від особи, яка його підписувала;
- гарантує цілісність та захист від спотворення і внесення виправлень у підписаний документ;
- не дає можливості особі, яка підписала документ, відмовитись від зобов'язань, які вона взяла на себе, підписуючи документ [11].

Використання кваліфікованого електронного підпису має певні переваги для суб'єктів господарювання, – це додаткові можливості шифрування документів, які забезпечать конфіденційність інформації.

Водночас інші види електронного підпису не прирівнюються до власноручних підписів, хоча і не можуть бути визнані недійсними та позбавлені можливості розглядатися як доказ у судових справах виключно на тій підставі, що вони мають електронний вигляд або не відповідають вимогам до кваліфікованого електронного підпису чи печатки.

З аналізу положень Закону України «Про електронні довірчі послуги» можна зробити висновок, що цей Закон багато в чому дублює положення названого вище Регламенту № 910/2014, прийнятого Європейським Парламентом та Радою. Так само, як і Регламент, цей Закон визнає лише кваліфікований електронний підпис еквівалентом власноручного підпису, встановлює певні вимоги щодо створення та діяльності надавачів кваліфікованих довірчих послуг та визначає повноваження контролюючих органів у цій сфері. Це безумовно свідчить про прогресивність цього нормативного акту, його відповідність європейським правовим стандартам.

Водночас в інших законах, що нині діють в Україні, питання про юридичну силу електронних підписів вирішується по-іншому. Так, у Законі України «Про електронну комерцію» вказується, що якщо відповідно до акта цивільного законодавства або за домовленістю сторін електронний правочин має бути підписаний сторонами, моментом його підписання є використання: 1) електронного підпису або електронного цифрового підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис», за умови використання засобу електронного цифрового підпису усіма сторонами електронного правочину; 2) електронного підпису одноразовим ідентифікатором, визначеним цим Законом; 3) аналога власноручного підпису за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідних аналогів власноручних підписів (ст. 12 Закону) [6]. Таким чином, згідно з цим Законом будь-який із перерахованих видів підписів, а не тільки кваліфікований електронний підпис, фактично є рівнозначним власноручному підпису особи, що свідчить про колізію в законодавстві України.

Безумовно, аналіз Закону України «Про електронну комерцію» свідчить про те, що положення цього Закону базуються на достатньо ліберальному підході до регулювання відносин у сфері укладення електронних договорів. Тому багато хто позитивно оцінює такий підхід, зауважуючи про те, що вказаний Закон усуває перепони до укладення електронних договорів, полегшує практику електронної торгівлі тощо. Проте існує і зворотній бік у такого ліберального підходу. Так, для певних видів договорів установлення високих вимог щодо форми їх укладення і способу їх підписання насправді є виправданим. Прикладами є договори у сфері надання фінансових послуг, а саме, кредитні договори, договори банківського депозиту, страхування тощо. В цих випадках варто попідкуватися про те, щоб сторони таких договорів були належним і достатнім чином ідентифіковані, їх волевиявлення було надійним чином підтверджене, а зміст підписуваних ними документів не можна було змінити в односторонньому порядку.

Виходячи з цих міркувань, той підхід, який було обрано в Німеччині, видається більш уваженим і поміркованим.

Висновки і пропозиції. Отже, в Україні однією з головних проблем, пов'язаних з електронними договорами, є відсутність послідовного нормативного регулювання процедури та порядку укладення електронних договорів. Наслідком цього є недовіра з боку клієнтів (інвесторів, можливих покупців) і виникнення проблем у правозастосовній практиці при вирішенні відповідних спорів. Для усунення цих проблем та протиріч пропонується внести зміни до чинного законодавства, зокрема, до ЦК України, Закону «Про електронні довірчі послуги» та Закону «Про електронну комерцію», обравши підхід, найбільш наближений до того підходу, на якому базується німецьке законодавство. Зокрема, варто чітко визначити критерії, за яких електронна форма правочину може прирівнюватися до письмової, а також установити, що єдиним видом підпису, який є повним еквівалентом власноручного, є кваліфікований електронний підпис. Інші види підписів також можуть використовуватися при укладенні електронних договорів, але у такому випадку договір не вважається укладеним у письмовій формі. Крім того, слід розглянути та взяти до уваги досвід Німеччини з регулювання діяльності сертифікуючих центрів (засвідчувальних органів).

Список використаної літератури

1. Рынок интернет-торговли в Украине. URL: <https://zet.in.ua/statistika-2/rynok-it/rynok-internet-torgovli-v-ukraine>. (дата звернення: 14.05.2020)
2. Писаренко В. П. Порівняльний аналіз європейського законодавства в галузі електронного документообігу. Публічне управління: теорія та практика. № 4 (8). 2011. С. 31.
3. Bürgerliches Gesetzbuch. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> (дата звернення: 14.05.2020).
4. Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen. 16.05.2001. URL: <https://www.buzer.de/s1.htm?g=Signaturgesetz&f=1> (дата звернення: 14.05.2020).
5. Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC. OJ L 257, 28.8.2014, p. 73–114.
6. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 45. Ст. 410.
7. Чучковська А. В. Форма господарських договорів, що вчиняється через мережі електров'язку, зокрема через Інтернет. Підприємництво, господарство і право. 2003. № 12. С. 8-11.
8. Дивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 4044. Ст. 356.
9. Конвенція ООН об використанні електронних повідомлень в міжнародних договорах (2005 р.). URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/elect_com.shtml (дата звернення: 14.05.2020).
10. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 45. Ст. 400.
11. Шумило А. В. Електронні договори: особливості користування. URL: <http://mbusinesspartner.com.ua/elektronni-dohovory>.
12. Центральний засвідчувальний орган. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://czo.gov.ua>.
13. Маньгора В. В. Особливості правового регулювання електронних господарських договорів в Україні. Інформація і право. 2019. № 4. С. 68-72.

References

1. Rynok internet-torgovli v Ukrainie. URL: <https://zet.in.ua/statistika-2/rynok-it/rynok-internet-torgovli-v-ukraine/> (date of last access: 14.05.2020).
2. Pysarenko V. P. (2011) Porivnialnyi analiz yevropeiskoho zakonodavstva v haluzi elektronnoho dokumentoobihu. Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka 4 (8), 31 [in Ukrainian].
3. Bürgerliches Gesetzbuch. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> (date of last access: 14.05.2020).
4. Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen. (28.07.2017) URL: <https://www.buzer.de/s1.htm?g=Signaturgesetz&f=1> (date of last access: 14.05.2020).
5. Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC. OJ L 257, 28.8.2014, p. 73–114.
6. Law of Ukraine on e-commerce № 675-VIII. (2015, September 3). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
7. Chuchkovska A. V. (2003) Forma hospodarskykh dohovoriv, shcho vchyniaetsia cherez merezhi elektrozv'iazku, zokrema cherez Internet. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo, 12, 8-11 [in Ukrainian].
8. The Civil Code of Ukraine № 435-IV. (2003, January 16). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
9. Konventsiia OON ob ispolzovanii elektronnykh soobshenii v mezhdunarodnykh dogovorah (2005). URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/elect_com.shtml (date of last access: 14.05.2020).
10. Law of Ukraine on electronic trust services № 2155-VIII. (2017, October 5). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
11. Shumylo A. V. Elektronni dohovory: osoblyvosti korystuvannia. URL: <http://mbusinesspartner.com.ua/elektronni-dohovory>.
12. Central certification body. The Ministry of Digital Transformation of Ukraine. URL: <https://czo.gov.ua>.
13. Manhora V. V. (2019) Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання elektronnykh hospodarskykh dohovoriv v Ukraini. Informatsiia i pravo, 4, 68-72 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 14.05.2020 р.

Н. Ю. Филатова, канд. юрид. наук, ассистент

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого
Кафедра гражданского права № 1
ул. Пушкинская, 77, Харьков, 61024, Украина
e-mail: filatovaukraine@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4243-3990

Е. А. Логойко, студентка

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого
Институт прокуратуры и криминальной юстиции
ул. Пушкинская, 77, Харьков, 61024, Украина
e-mail: logoyko23@gmail.com

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОСОБЕННОСТЕЙ ЗАКЛЮЧЕНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ ДОГОВОРОВ В УКРАИНЕ И ГЕРМАНИИ: ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ

Резюме

Исследованы правовые вопросы, связанные со сделками, которые осуществляются с помощью сети «Интернет». В частности, проанализированы виды электронных сделок, а также механизмы их правового регулирования в Германии и Украине. Сделан сравнительный анализ особенностей заключения электронных сделок в Украине и Германии, а именно вопросов об электронной подписи (электронная цифровая подпись), сертифицирующих центров (удостоверяющих органов). Исследованы виды форм сделок и виды подписей, предусмотренные украинским законодательством.

Ключевые слова: электронный договор, электронная цифровая подпись, электронная коммерция, сертифицирующий центр, удостоверяющий орган.

N. Yu. Filatova, PhD in Law, Assistantat
Yaroslav Mudriy National Law University
the Civil Law Department № 1
Pushkinska Street, 77, Kharkiv, 61024, Ukraine
e-mail: filatovaukraine@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4243-3990

O. O. Lohoiko, Student
Yaroslav Mudriy National Law University
the Criminal Justice and Prosecutors Training Institute
Pushkinska Street, 77, Kharkiv, 61024, Ukraine
e-mail: logoyko23@gmail.com

COMPARATIVE ANALYSIS OF PECULIARITIES OF ELECTRONIC CONTRACTS IN UKRAINE AND IN GERMANY: LEGAL ASPECTS

Summary

The purpose of the article is to study theoretical and practical issues of electronic contracting and to provide a comparative analysis of the legal regulation of electronic contracts in Ukraine and Germany.

The urgency of the topic is explained by the wide use of various electronic means in practice of electronic contracting and the lack of consistent regulation of these relationships in the Ukrainian legislation. That is why it is important to consider the positive foreign experience of legal regulation of this area, in particular, to analyze the experience of Germany, as it is one of the first countries where electronic contracts and e-commerce in general have become widespread. German civil law is a pattern for the development of Ukrainian civil law, and modern civil law reforms in Ukraine are largely based on the experience of German law.

The methods used in the paper are formal-logical, comparative, systemic and analytical methods.

In the article various legal aspects of conclusion of contracts using the Internet are analyzed. In particular, the authors discover types of electronic contracts and their legal regulation in Germany and in Ukraine. The comparative analysis German and Ukrainian legislation regulating conclusion of electronic contracts, electronic signatures (digital signatures), activity of trust services providers is made. The types of forms of juridical acts and types of signatures prescribed by the Ukrainian and German legislation are discovered.

The results of the research show that one of the main problems associated with electronic contracts in Ukraine is the lack of consistent regulation of electronic contracting. To eliminate these problems and contradictions, the authors suggest amending the current legislation, in particular, the Civil Code of Ukraine, the Law on Electronic Trust Services and the Law on Electronic Commerce, choosing the approach closest to the one supported in German law. In particular, it is necessary to clearly define the criteria by which the electronic form of juridical acts may be equated to the written one, as well as to establish that the only type of signature that is the full equivalent of a handwritten one is a qualified electronic signature.

Keywords: Electronic contract, digital signature, e-commerce, certificate-service providers, accreditation centers.